EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 6. 10. 2025
COM(2025) 623 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní úverového nástroja pre verejný sektor v rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie v roku 2025 v súlade s článkom 16 nariadenia (EÚ) 2021/1229

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní úverového nástroja pre verejný sektor v rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie v roku 2025 v súlade s článkom 16 nariadenia (EÚ) 2021/1229

1. ÚVOD, ÚČEL A ROZSAH TEJTO SPRÁVY

Európska komisia prijala v decembri 2019 Európsku zelenú dohodu pre Európsku úniu a jej občanov[1], pričom pripomenula záväzok Komisie riešiť klimatické a environmentálne výzvy a načrtla potrebu spravodlivej a inkluzívnej transformácie.

Komisia v januári 2020 spresnila Mechanizmus spravodlivej transformácie v rámci investičného plánu Európskej zelenej dohody[2] s cieľom zabezpečiť, aby sa pri transformácii na klimaticky neutrálne hospodárstvo na nikoho a na žiadny región nezabudlo. Hlavným cieľom mechanizmu je poskytnúť podporu najviac postihnutým regiónom a ľuďom a pomôcť im zmierniť sociálno-ekonomické náklady na transformáciu. Mechanizmus spravodlivej transformácie pozostáva z troch pilierov, a to: 1. z Fondu na spravodlivú transformáciu; 2. zo špecializovanej schémy na spravodlivú transformáciu v rámci Programu InvestEU; 3. z úverového nástroja pre verejný sektor (ďalej len „úverový nástroj pre verejný sektor“ alebo „nástroj“).

Táto štvrtá[3] výročná správa o vykonávaní, ktorá je vypracovaná v súlade s článkom 16 ods. 3[4] nariadenia (EÚ) 2021/1229[5] (ďalej len „nariadenie o úverovom nástroji pre verejný sektor“), sa zameriava na tretí pilier. Jej cieľom je poskytnúť informácie o doterajšom pokroku pri vykonávaní úverového nástroja pre verejný sektor.

Táto správa je kumulatívna a týka sa obdobia od začiatku vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor do 31. júla 2025. Zostávajúca časť roka 2025 sa uvedie v ďalšej správe v súlade s oznamovacími povinnosťami úverového nástroja pre verejný sektor (pozri podrobnosti v oddiele 1.2). V tejto správe sa využívajú analýzy a závery z rozsiahleho priebežného hodnotenia úverového nástroja pre verejný sektor, ktoré sú uvedené v oddiele 3.

Správa obsahuje informácie i) o výsledkoch prvej výzvy na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor za deväť termínov na predloženie návrhov vrátane potenciálnych návrhov projektov; ii) o technickej pomoci; iii) o komunikácii; iv) o dosiahnutom pokroku vrátane problémov a silných stránok úverového nástroja pre verejný sektor a v) o ďalších krokoch.

Podľa článku 17 nariadenia o úverovom nástroji pre verejný sektor sa vykoná priebežné hodnotenie úverového nástroja pre verejný sektor a Európskemu parlamentu a Rade sa predloží samostatná podrobná správa o tomto priebežnom hodnotení.

---

1 Oznámenie Komisie Európska zelená dohoda [COM(2019) 640 final], 11.12.2019.

2 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Investičný plán pre udržateľnú Európu – Investičný plán európskeho ekologického dohovoru [COM(2020) 21 final], 14.1.2020.

3 Prvá správa o vykonávaní bola Európskemu parlamentu a Rade predložená 7. februára 2023, druhá správa 21. novembra 2023 a tretia správa 30. septembra 2024.

4 V článku 16 ods. 3 nariadenia o úverovom nástroji pre verejný sektor sa uvádza: *„Komisia do 31. októbra každého roka počnúc rokom 2022 predkladá správu o vykonávaní nástroja. V uvedenej správe sa uvádzajú informácie o úrovni vykonávania nástroja so zreteľom na jeho ciele, podmienky a ukazovatele výkonnosti.“*

5 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1229 zo 14. júla 2021 o úverovom nástroji pre verejný sektor v rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie (Ú. v. EÚ L 274, 30.7.2021).

1.1. Právny a rozpočtový rámec úverového nástroja pre verejný sektor v rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie

Úverový nástroj pre verejný sektor bol zriadený nariadením (EÚ) 2021/1229 zo 14. júla 2021.

Všeobecným cieľom úverového nástroja pre verejný sektor je riešiť závažné sociálne, hospodárske a environmentálne výzvy, ktoré vyplývajú z transformácie smerom k cieľom Únie v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 a cieľu klimatickej neutrality v Únii najneskôr do roku 2050, stanoveným v nariadení (EÚ) 2021/1119[6], a to v prospech území Únie identifikovaných v plánoch spravodlivej transformácie územia[7].

Špecifickým cieľom úverového nástroja pre verejný sektor je poskytovanie pákového efektu investíciám verejného sektora, ktorými sa riešia rozvojové potreby území identifikovaných v plánoch spravodlivej transformácie územia. Dosahuje sa to uľahčovaním financovania projektov, ktoré nevytvárajú dostatočné toky príjmov na pokrytie ich investičných nákladov, čím sa zabraňuje vytláčaniu potenciálnej podpory a investícií z alternatívnych zdrojov.

Podpora je k dispozícii na široký okruh investícií. Úverovým nástrojom pre verejný sektor sa môžu podporiť investície do energie z obnoviteľných zdrojov, do zelenej a udržateľnej mobility, podpory čistého vodíka, efektívnych sietí diaľkového vykurovania, do verejného výskumu, digitalizácie, environmentálnej infraštruktúry na inteligentné nakladanie s odpadmi a hospodárenie s vodami a do iniciatív v oblasti verejného zdravia. Z úverového nástroja pre verejný sektor možno podporiť aj udržateľnú energiu, energetickú efektívnosť a integračné opatrenia vrátane obnovy a prestavby budov, obnovu a regeneráciu mestských oblastí, transformáciu na obehové hospodárstvo, obnovu a dekontamináciu pôdy a ekosystému, pričom sa zohľadní zásada „znečisťovateľ platí“, biodiverzitu, ako aj zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu, odbornú prípravu a sociálnu infraštruktúru vrátane zariadení sociálnej starostlivosti a sociálneho bývania[8].

V nariadení o úverovom nástroji pre verejný sektor sa stanovuje celkový maximálny rozpočet podpory Únie pre grantovú zložku úverového nástroja pre verejný sektor (vrátane technickej pomoci a poradenskej podpory) vo výške 1,525 miliardy EUR. Európsky parlament vo februári 2024 vyslovil súhlas so strednodobou revíziou výdavkových stropov vo viacročnom finančnom rámci (VFR) a Rada ju jednomyseľne schválila, čo viedlo k zníženiu rozpočtu na úverový nástroj pre verejný sektor o 150 miliónov EUR. Po tomto prerozdeľovaní je pre úverový nástroj pre verejný sektor k dispozícii maximálny rozpočet vo výške 1,375 miliardy EUR.

V rámci úverového nástroja pre verejný sektor sa úvery, ktoré poskytuje Európska investičná banka (ďalej len „EIB“) ako finančný partner, kombinujú s grantmi udeľovanými Úniou na podporu projektov, ktoré predložili subjekty verejného sektora na základe výziev na predkladanie návrhov. EIB poskytne až 7 miliárd EUR na úverovú zložku úverového nástroja pre verejný sektor. EIB ponúka v rámci úverového nástroja pre verejný sektor tri druhy úverov: investičné úvery (samostatné projekty, ktoré financuje priamo EIB), rámcové úvery (nazývané aj úverové schémy, ktorými sa priamo financuje súbor vopred určených projektov) a sprostredkované úvery, ktorými sa financujú menšie projekty prostredníctvom finančných sprostredkovateľov EIB.

Grantová zložka má formu financovania, ktoré nie je spojené s nákladmi, pričom jeho výška sa určuje ako percentuálny podiel z úveru. Tento percentuálny podiel môže byť 15 % alebo aj 25 %,

---

6 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 (európsky právny predpis v oblasti klímy) (Ú. v. EÚ L 243, 9.7.2021).

7 Ako sa vymedzuje v článku 11 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1056 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Fond na spravodlivú transformáciu (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021).

8 Pozri odôvodnenie 6 nariadenia o úverovom nástroji pre verejný sektor.

ak sa projekt realizuje v menej rozvinutom regióne[9]. Udelenie grantu následne závisí od schválenia financovania EIB alebo jej finančnými sprostredkovateľmi[10]. V rámci prvej výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie grantu, otvorenej do konca roka 2025, sa dostupný rozpočet rozdeľuje na národné podiely na základe pomerov prostriedkov pridelených z Fondu na spravodlivú transformáciu (ďalej len „FST“). V rámci druhej výzvy na roky 2026 – 2027 sa spoja nevyužité národné pridelené prostriedky.

Komisia na vykonávaní úverového nástroja pre verejný sektor popri EIB úzko spolupracuje s Európskou výkonnou agentúrou pre klímu, infraštruktúru a životné prostredie (ďalej len „CINEA“). Agentúra CINEA zodpovedá za rozpočtové, právne, finančné a prevádzkové aspekty vykonávania grantov, kým Komisia je naďalej plne zodpovedná za všetky politické hľadiská.

2. VYKONÁVANIE úverového nástroja pre verejný sektor

2.1. Výsledky prvej výzvy na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor po deviatich termínoch na predloženie návrhov

Od poslednej správy o vykonávaní úverového nástroja pre verejný sektor uplynuli tri termíny na predkladanie návrhov v rámci výzvy na predkladanie návrhov. V týchto troch termínoch bolo predložených jedenásť oprávnených návrhov a hodnotiaci výbor vybral osem z nich na financovanie. V prípade väčšiny týchto projektov sa čaká na podpis zmluvy o úvere[11]. Predložené návrhy predstavujú odhadovanú celkovú sumu 96 miliónov EUR vo forme grantov požadovaných od Komisie a približne 658 miliónov EUR vo forme úverov od EIB[12]. Okrem toho bol jeden návrh neprijateľný a tri návrhy z Česka, Lotyšska a Írska neboli vybrané na financovanie, pretože nedosiahli minimálny počet bodov požadovaný podľa kritérií na vyhodnotenie návrhov.

Od vyhlásenia prvej výzvy na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor[13], ktoré sa uskutočnilo 19. júla 2022, bolo predložených celkovo 49 návrhov, z ktorých 32 bolo vyhlásených za oprávnených a 24 z nich hodnotiaci výbor vybral na financovanie. Výsledky jednotlivých dátumov uzávierky výzvy sú uvedené v prílohe I. Podľa informácií uvedených v žiadostiach vybraných na financovanie a v dohodách o grante predstavujú odhadom 225 miliónov EUR vo forme grantov udelených Komisiou a odhadom 1,83 miliardy EUR vo forme úverov poskytovaných EIB[14]. V čase prípravy tejto správy je podpísaných desať dohôd o grante v rámci úverového nástroja pre verejný sektor (viac informácií pozri v oddiele 2.2), príprava troch dohôd o grante bola zrušená[15], 12 dohôd o grante je pozastavených a čaká sa na schválenie úveru a jeden návrh bol po výbere stiahnutý.

Vnútroštátne finančné prostriedky pre Francúzsko, Španielsko a Švédsko boli úplne alebo takmer úplne vyčerpané. Žiadatelia z týchto členských štátov budú môcť opäť predkladať žiadosti o podporu z úverového nástroja pre verejný sektor, keď sa na jeseň 2025 vyhlási druhá výzva na predkladanie návrhov týkajúca sa úverového nástroja pre verejný sektor. Prvým termínom na predkladanie návrhov bude január 2026.

---

9 Pozri článok 11 nariadenia o úverovom nástroji pre verejný sektor.

10 Článok 18 vzorovej dohody o grante v rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie, k dispozícii na Portáli financovania a ponúk (europa.eu).

11 Žiadosti o úver podávajú žiadatelia EIB/finančnému sprostredkovateľovi samostatne. Postup podávania žiadostí o úver teda prebieha súbežne so žiadosťou o grant. Podmienkou podpisu dohody o grante je schválenie úveru. Ďalšie podrobnosti sa nachádzajú v dokumente o výzvach na predkladanie návrhov týkajúcich sa úverového nástroja pre verejný sektor: call-fiche_jtm-2022-2025-pslf_en.pdf (europa.eu).

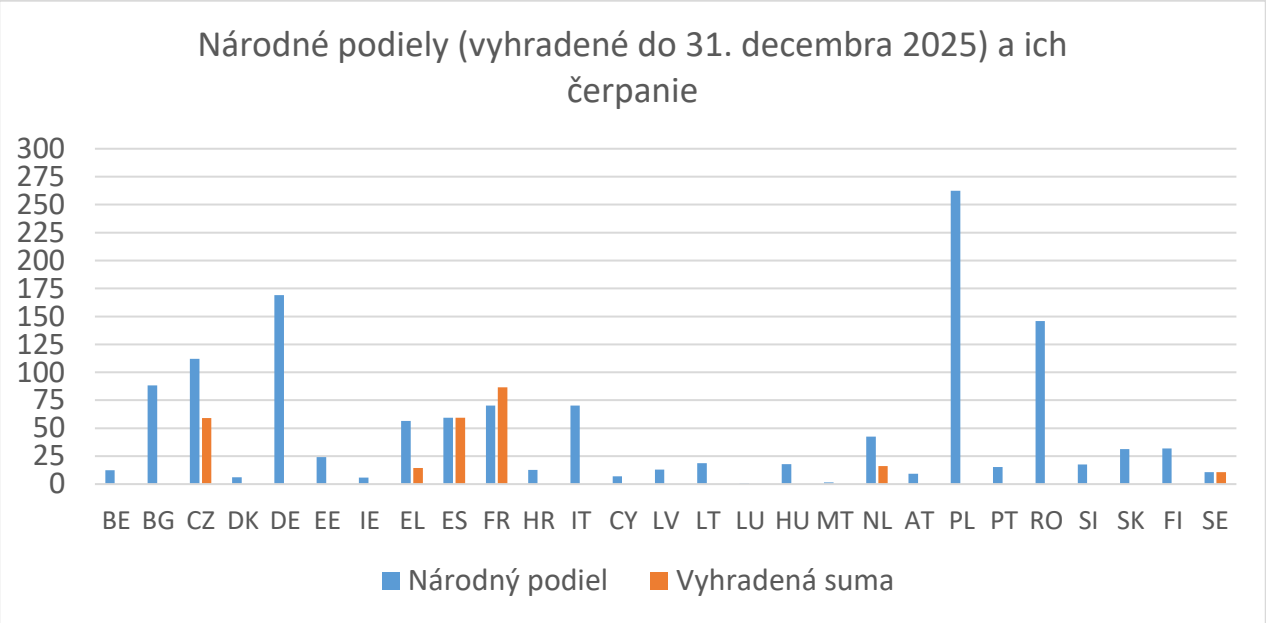
12 Výška sumy nezahŕňa návrhy uvedené v rezervnom zozname.

13 https://cinea.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals/just-transition-mechanism-public-sector-loan-facility-call-proposals_sk.

14 Výška sumy nezahŕňa návrhy uvedené v rezervnom zozname.

15 Na žiadosť žiadateľov alebo z dôvodu nezískania úveru EIB.

Obrázok 1: Národné podiely (vyhradené do 31. decembra 2025) a ich spotreba v rámci už udelených alebo práve posudzovaných grantov[16]

2.2. Projekty financované z úverového nástroja pre verejný sektor

Návrhy projektov, ktoré hodnotiaci výbor pre úverový nástroj pre verejný sektor doteraz vybral na financovanie, sa vzťahujú na odvetvia, ako je energetická efektívnosť, kultúra, sociálne bývanie, zdravotná starostlivosť, infraštruktúra udržateľnej dopravy, diaľkové vykurovanie a chladenie alebo obnova a regenerácia mestských oblastí. Podrobný zoznam doteraz financovaných projektov sa nachádza v prílohe 2. Pokiaľ ide o typ úveru zodpovedajúci uvedeným desiatim podpísaným dohodám o grante, pri siedmich projektoch ide o samostatný investičný úver a dva sú založené na úverovej schéme. V júni 2025 bola podpísaná prvá dohoda o grante spojená so sprostredkovaným úverom poskytnutým zo zdrojov EIB Národnou rozvojovou bankou v Česku.

V nariadení o úverovom nástroji pre verejný sektor sa od Komisie vyžaduje, aby podávala správy o týchto kľúčových ukazovateľoch výkonnosti (KPI): zníženie emisií CO_2, počet vytvorených pracovných miest a počet oslovených osôb. Na základe informácií predložených prijímateľmi úverového nástroja pre verejný sektor sa úspory emisií CO_2 odhadujú na 179 156 ton ročne. Projektmi financovanými z tohto nástroja by sa malo vytvoriť takmer 12 000 pracovných miest a mali by priniesť úžitok viac ako 4 miliónom ľudí tým, že sa zamerajú na potreby regionálneho rozvoja. Graf zobrazujúci agregované kľúčové ukazovatele výkonnosti v štruktúre podľa prílohy II k nariadeniu o úverovom nástroji pre verejný sektor je uvedený v prílohe 3.

2.3. Potenciálne návrhy projektov

Na základe výmen informácií s EIB a ďalšími zainteresovanými stranami v súvislosti s úverovým nástrojom pre verejný sektor sa pripravujú návrhy projektov nachádzajúcich sa v štrnástich členských štátoch, ktoré môžu byť stále predložené v rámci prvej alebo druhej výzvy na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor. Tieto potenciálne návrhy sa týkajú energie z obnoviteľných zdrojov, energetickej efektívnosti, zdravotnej starostlivosti, železničnej infraštruktúry, hospodárenia s vodami, cenovo dostupného bývania alebo kultúry. Využívanie úverového nástroja pre verejný sektor v budúcnosti je náročné posúdiť. Hoci je nepravdepodobné, že by sa v rámci prvej výzvy podarilo vyčerpať celý rozpočet grantov, druhá výzva (2026 – 2027) predstavuje príležitosť. Komisia v súčasnosti vie o potenciálnych projektoch,

[16] Národné pridelené prostriedky predstavujú hodnoty po revízii VFR na roky 2021 – 2027.

ktoré EIB pripravuje a ktoré by mohli predstavovať až 400 miliónov EUR vo forme grantov. Pri niektorých očakávaných návrhoch projektov sa v súčasnosti využívajú poradenské služby, ktoré ponúka Poradenské centrum InvestEU. Podrobnejšie informácie o týchto úlohách možno nájsť v oddiele 4 a v prílohe 4.

Okrem toho možno v členských štátoch, ktoré už použili svoje národné pridelené prostriedky, pozorovať záujem o poradenskú podporu v rámci úverového nástroja pre verejný sektor. Návrhy z týchto členských štátov by mali byť predložené v rámci druhej výzvy na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor.

3. POZNATKY ZÍSKANÉ Z VYKONÁVANIA ÚVEROVÉHO NÁSTROJA PRE VEREJNÝ SEKTOR

V priebehu vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor Komisia identifikovala niektoré výzvy a silné stránky a prijala opatrenia na riešenie výziev s cieľom dosiahnuť pokrok vo vykonávaní, ako sa uvádza v nasledujúcich oddieloch.

3.1. Výzvy

Po takmer troch rokoch od uverejnenia prvej výzvy na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor predstavuje miera čerpania 17 % celkového rozpočtu. Je to spôsobené najmä tým, že spustenie sa časovo zhodovalo s programovaním iných fondov (t. j. FST, Európskeho fondu regionálneho rozvoja[17], Kohézneho fondu[18] alebo Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti[19]), ktoré ponúkajú financovanie podobných projektov za atraktívnejších podmienok (vyššia miera spolufinancovania). Okrem toho sa uznalo, že vykonávanie úverového nástroja pre verejný sektor sa mohlo medzi členskými štátmi výrazne líšiť vzhľadom na parametre, ako je objem dostupných alternatívnych zdrojov financovania na vnútroštátnej úrovni, dostupnosť pokročilých projektov, rozdielne stratégie spravodlivej transformácie a odlišný prístup oprávnených prijímateľov z členských štátov k dlhovým nástrojom. Podpora vnútroštátnych orgánov pri presadzovaní využívania úverového nástroja pre verejný sektor bola takisto rôzna, pričom napríklad Česko, Grécko alebo Francúzsko boli v tomto smere veľmi aktívne.

Väčšina prekážok, ktorým úverový nástroj pre verejný sektor čelil a ktoré boli podrobne opísané v predchádzajúcich výročných správach o vykonávaní, pretrváva. Týka sa to najmä členských štátov s najvyšším objemom vnútroštátnych finančných prostriedkov (Nemecko, Poľsko, Rumunsko), z ktorých neboli predložené žiadne alebo takmer žiadne projekty. Medzi konkrétne faktory, ktoré boli určené ako príčina pomalého využívania v týchto členských štátoch, patria:

– národné pridelené prostriedky z úverového nástroja pre verejný sektor sa riadia pomermi pridelených prostriedkov podľa nariadenia o FST. V dôsledku toho sú členské štáty s najvyššími pridelenými prostriedkami v prípade obidvoch nástrojov totožné. Prednostne sa preto zameriavajú na vynakladanie finančných prostriedkov dostupných v rámci FST, keďže čerpanie týchto prostriedkov je časovo obmedzené[20]. FST navyše ponúka vyšší podiel grantového financovania na celkovom rozpočte projektov (Nemecko, Poľsko, Rumunsko),

[17] Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR) (europa.eu).
[18] Kohézny fond (KF) (europa.eu).
[19] Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (europa.eu).
[20] Rozpočet FST zahŕňa zdroje pochádzajúce z VFR a z Európskeho nástroja obnovy, čiže nástroja NextGenerationEU. V rámci prijatých programov podporovaných z FST sa zdroje z nástroja NextGenerationEU sústreďujú v rozpočtových záväzkoch na roky 2022 a 2023, zatiaľ čo zdroje VFR sú rozprestreté v období 2021 až 2027. V dôsledku toho sa 70 % rozpočtu FST sústreďuje do prvých dvoch ročných tranží. Komisia zruší viazanosť súm, ktoré neboli použité na predbežné financovanie alebo na ktoré

– tieto členské štáty sú zvyčajne aj najväčšími prijímateľmi iných fondov, preto môže byť ich schopnosť čerpať dodatočné zdroje a identifikovať dodatočné plány realizácie projektov obmedzená (Poľsko, Rumunsko),

– existuje atraktívnejšie a prístupnejšie financovanie z vnútroštátnych zdrojov v členskom štáte (Nemecko),

– úroveň dlhu malých prijímateľov sťažuje využívanie dlhových nástrojov (Poľsko) alebo vnútroštátne právne predpisy upravujúce pôžičky verejného sektora bránia oprávneným prijímateľom čerpať pôžičky (Slovensko, Nemecko),

– minimálna výška úveru (12,5 milióna EUR), ktorú EIB vyžaduje pre priame úverové operácie, v kombinácii s nedostatkom príležitostí pre sprostredkované úvery (Česko), ktoré sa využívajú pre menšie projekty,

– z procesného hľadiska sa príprava projektov mohla začať až po prijatí plánov spravodlivej transformácie územia, čo niektorým členským štátom zabralo dodatočný čas. Okrem toho sa tento nový nástroj v rámci priameho riadenia nemohol oprieť o systémovú podporu orgánov spoločného riadenia.

Podrobnejšia analýza a posúdenie problémov zaznamenaných počas vykonávania nástroja sa uskutočnili v rámci strednodobého hodnotenia úverového nástroja pre verejný sektor vydaného v júni 2025.

3.2. Silné stránky

Napriek týmto problémom sa záujem o úverový nástroj pre verejný sektor výrazne zvýšil. Najvýznamnejšou silnou stránkou úverového nástroja pre verejný sektor je jeho tematická flexibilita v porovnaní so súbormi podmienok účasti v súvislosti s výzvami na predkladanie žiadostí o poskytnutie grantu v rámci hlavných fondov politiky súdržnosti. Predkladateľom projektov umožňuje financovať projekty prispôsobené potrebám rozvoja príslušných regiónov. Platí to najmä v prípade Francúzska, v ktorom úverový nástroj pre verejný sektor prispel k pokrytiu potrieb financovania, ktoré neboli podporované z iných programov financovania EÚ. Okrem toho sa za atraktívny prvok pre prijímateľov úverového nástroja pre verejný sektor považuje aj okamžité predbežné financovanie vo výške 70 % podpísanej výšky grantu.

Veľké množstvo návrhov okrem toho predložilo Česko a stále sa očakávajú návrhy z tejto krajiny. Pravdepodobné dôvody tohto vysokého využívania v Česku možno vysvetliť možnosťou financovať menšie investície sprostredkovaným financovaním poskytovaným na základe dohody, ktorú podpísala EIB a Národná rozvojová banka Česka, dostupnosťou technickej pomoci na propagáciu úverového nástroja pre verejný sektor, ako aj celkovou pripravenosťou krajiny čerpať finančné prostriedky z Mechanizmu spravodlivej transformácie. Ďalšie projekty predložili žiadatelia z Grécka, Holandska, Írska, Poľska a zo Švédska, pričom do konca súčasnej výzvy na predkladanie návrhov v roku 2025 sa stále očakávajú ďalšie projekty od iných členských štátov. Stabilita viacročnej výzvy, ktorá nepodlieha náhlym zmenám, prispieva k rastúcemu záujmu o financovanie z úverového nástroja pre verejný sektor v priebehu času.

V rámci druhej výzvy týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor, ktorá bude vyhlásená na jeseň 2025, by sa využívanie malo ďalej zvýšiť, keďže do programov sa mali ďalej zahrnúť alebo sa mali vyčerpať iné zdroje financovania ponúkajúce lepšie podmienky a informovanosť o tomto nástroji sa naďalej zvyšuje. Programy EÚ podporované z nástroja NextGenerationEU konkrétne

nebola do 31. decembra tretieho kalendárneho roka nasledujúceho po roku rozpočtových záväzkov (takzvané pravidlo N + 3) podaná žiadosť o platbu. Ďalšie informácie o FST: Inforegio – Fond na spravodlivú transformáciu (europa.eu).

čelia osobitným časovým obmedzeniam. Druhá výzva na predkladanie návrhov týkajúca sa úverového nástroja pre verejný sektor už navyše nebude obmedzovaná národnými podielmi, a preto i) členské štáty, ktoré do konca roku 2025 vyčerpali svoje národné podiely alebo v prípade ktorých sa očakáva, že ho v tejto lehote vyčerpajú, môžu nástroj naďalej využívať, pričom budú mať viac času na plánovanie v porovnaní so situáciou, keď bol nástroj zavedený; ii) členské štáty s najnižšími národnými podielmi budú mať teraz dodatočnú motiváciu využívať nástroj, keďže požadovaný grant už viac nebude obmedzený na sumu stanovenú v rámci národných podielov. Úverový nástroj pre verejný sektor bude vďaka tomu lepšie slúžiť regiónom, ktoré majú najvyšší dopyt a pokročilé projekty.

Okrem toho sa po takmer dvoch rokoch od začiatku vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor potvrdilo, že grantová zložka tohto nástroja má jasnú pridanú hodnotu pre dopyt po úveroch EIB (ako alternatíva k rozpočtovým presunom) zo strany subjektov verejného sektora, ktoré by inak nemali dostatok investičných možností, a to na podporu dôležitých verejných investícií v regiónoch, ktorú sú najviac ovplyvnené zelenou transformáciou. Úverový nástroj pre verejný sektor ponúka v porovnaní s nástrojmi bežne dostupnými na trhu celkovo atraktívne podmienky financovania, čo má osobitný význam pre prekonávanie hospodárskych prekážok, ktoré sú výsledkom hospodárskej krízy spôsobenej pandémiou ochorenia COVID-19 a súčasnými hospodárskymi následkami útočnej vojny Ruska proti Ukrajine.

Efektívnosť grantovej zložky podporuje jej vysoký multiplikátor vypočítaný na základe prvých schválených investícií. Priemerný pomer celkových zmobilizovaných investícií a grantu z úverového nástroja pre verejný sektor je 12 a pohybuje sa v rozmedzí od 5,5 až po 21,3. Znamená to, že 1 EUR grantu z úverového nástroja pre verejný sektor mobilizuje v priemere 12 EUR investícií na úrovni prijímateľov vrátane úveru EIB.

3.3. Opatrenia prijaté Komisiou na riešenie výziev

Komisia s podporou agentúry CINEA a EIB naďalej zvyšuje informovanosť o úverovom nástroji pre verejný sektor. Všetky členské štáty boli oslovené a mali možnosť využiť špecializované informačné stretnutie týkajúce sa úverového nástroja pre verejný sektor, na ktorom Komisia, agentúra CINEA a EIB predstavili všeobecné vlastnosti tohto nástroja, ako aj postup podávania žiadostí. Zorganizovali sa rôzne stretnutia so zástupcami všetkých členských štátov.

Po úvodnej fáze propagačných aktivít zameraných na celoštátne a regionálne orgány sa Komisia zamerala na zvyšovanie informovanosti potenciálnych žiadateľov v rôznych odvetviach súvisiacich s verejnými službami. Komisia oslovila viaceré združenia so sídlom v Bruseli, ktoré zastupujú inštitúcie z celej Európy pôsobiace v odvetviach ako kultúra, diaľkové vykurovanie a chladenie, prevádzkovanie distribučných sústav, zdravotníctvo, vzdelávanie, bývanie alebo nakladanie s odpadmi, a predstavila úverový nástroj pre verejný sektor ich členom.

Pokiaľ ide o informovanosť potenciálnych prijímateľov o úverovom nástroji pre verejný sektor, bol zaznamenaný pozitívny trend. V prvom rade o tom svedčí využívanie úverového nástroja pre verejný sektor a jeho rozvíjajúci sa plán realizácie projektov, ale rovnako aj rastúci počet predkladateľov projektov, ktorí sa na Komisiu obracajú s konkrétnymi otázkami o tomto nástroji. Poradenské služby pod vedením EIB, ktoré sa realizujú v rámci Poradenského centra InvestEU, zohrávajú kľúčovú úlohu pri príprave projektov vhodných na financovanie z úverového nástroja pre verejný sektor v celej Únii. Podrobnejšie informácie o tomto úsilí sú uvedené v ďalšom oddiele tejto správy.

Komisia a EIB okrem toho spoločne vyvinuli úsilie o uľahčenie dostupnosti úverového nástroja pre verejný sektor pre menších prijímateľov a menšie projekty, ako aj o zvýšenie množstva sprostredkovaných úverov s národnými podpornými bankami a inštitúciami, a to na základe revízie existujúcich pravidiel. Po prvé, Komisia na základe dohody s EIB od septembra 2023 znížila

minimálnu výšku sprostredkovaných úverov z 2 miliónov EUR na 1 milión EUR[21]. Po druhé, obmedzenie uvedené v administratívnej dohode súvisiace s účasťou národných podporných bánk a inštitúcií na vykonávaní úverového nástroja pre verejný sektor ako finančných sprostredkovateľov EIB bolo zrušené zmenou administratívnej dohody s EIB v septembri 2024. V súlade s týmto úsilím boli v rámci výzvy na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor v roku 2024 predložené prvé projekty spojené so sprostredkovanými úvermi, a to s účasťou Národnej rozvojovej banky Česka. Komisia a EIB komunikovali aj s ďalšími národnými podpornými bankami a inštitúciami (napr. DE, PL, SK, NL, SI, BG, IT, FR) o ich možnom zapojení do vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor. V súčasnosti však iba finančné inštitúcie v Rumunsku a vo Francúzsku plánujú stať sa sprostredkovateľmi EIB a financovať oprávnené projekty. EIB a Komisia oslovili mnohé národné a regionálne rozvojové banky, aby prediskutovali ich potenciálnu účasť. Podľa priebežného hodnotenia je dôvodom malého využívania finančných sprostredkovateľov nízky dopyt po takomto produkte v členských štátoch alebo podmienky EIB.

O každej podpísanej dohode o grante uverejní Komisia v koordinácii s EIB tlačovú správu. Agentúra CINEA navyše uverejňuje online verejný prehľad, v ktorom uvádza všetky programy, ktoré riadi, vrátane úverového nástroja pre verejný sektor. Prehľad obsahuje aktuálne informácie o podporených projektoch v každom programe, krížové odkazy medzi nimi a extrahované údaje na prípadné opätovné použitie. Ďalšie informácie o projektoch v rámci úverového nástroja pre verejný sektor sú uvedené aj na platforme Kohesio[22] a na Portáli EÚ pre financovanie a ponuky[23], kde sú uverejnené projektové fiše.

4. TECHNICKÁ POMOC

Na prípravu, rozvoj a vykonávanie oprávnených projektov sú dostupné poradenské služby EIB v rámci Poradenského centra InvestEU[24]. Do konca júla 2025 sa poradenská pomoc na podporu úverového nástroja pre verejný sektor poskytovala prijímateľom v Bulharsku, na Cypruse, v Česku, Grécku, vo Francúzsku, v Rumunsku, Španielsku a vo Švédsku[25]. Zoznam poradenských úloh sa nachádza v prílohe 4. Okrem toho sa v roku 2025 začína horizontálna úloha v rámci celej EÚ, ktorej cieľom je zvýšiť informovanosť pred druhou výzvou týkajúcou sa úverového nástroja pre verejný sektor, vytvoriť plán realizácie oprávnených projektov a podporiť predkladateľov projektov v celej Únii (okrem Grécka a Cypru, ktoré využívajú cielenú poradenskú úlohu) pri navrhovaní úspešných projektov na podporu z úverového nástroja pre verejný sektor. Účelom navrhovanej celoúnijnej úlohy je poskytnúť rámec pre navrhovanie, obstarávanie a poskytovanie rôznych typov poradenskej podpory pre úverový nástroj pre verejný sektor na celoštátnej a regionálnej úrovni, a tým maximalizovať efektívnosť pri zavádzaní poradenských služieb počas nasledujúcich troch rokov.

Podpora v rámci poradenských služieb EIB je vymedzená a prispôsobená podľa osobitných potrieb jednotlivých predkladateľov projektov a zahŕňala činnosti od všeobecných usmernení pri určovaní vhodných projektov, prvotnej podpory pri príprave investičných programov až po poradenstvo pri navrhovaní projektu a podporu pri podávaní žiadostí o grant z úverového nástroja pre verejný sektor. EIB sa navyše zapojila do činností šírenia, skúmania a kontroly s cieľom identifikovať a podporiť projekty, ktoré by mohli využívať financovanie z úverového nástroja pre verejný sektor.

---

21 Pozri zmenu výzvy na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor zavedenú 25. septembra 2023.

22 Pozri Projekty spolufinancované z prostriedkov EÚ.

23 Pozri Portál EÚ pre financovanie a ponuky.

24 Ďalšie podrobnosti pozri v oddiele 2.1.4 prvej správy o vykonávaní úverového nástroja pre verejný sektor a v oddiele 2.2 druhej správe o vykonávaní úverového nástroja pre verejný sektor.

25 Niektoré poradenské činnosti na Cypre, v Grécku a vo Francúzsku sa začali pred zavedením úverového nástroja pre verejný sektor, a preto sa financovali z iných zdrojov, ako je Európske centrum investičného poradenstva (Grécko) a segment udržateľnej infraštruktúry Poradenského centra InvestEU (Cyprus a Francúzsko).

EIB na základe týchto úvodných skúseností a s cieľom podporiť potrebu zvýšiť budúci dopyt po podpore z úverového nástroja pre verejný sektor (podrobnosti pozri v oddiele 5) zvažuje pokračovať s poradenskými činnosťami v rámci piatich pracovných okruhov:

i) **priame poradenstvo** pre jednotlivých predkladateľov, dlžníkov so samostatnými investičnými úvermi, poskytované prostredníctvom širokého spektra poradenských služieb v prípravnej a realizačnej fáze vrátane pomoci so žiadosťami o grant;

ii) **podpora na budovanie kapacít** pre nebankové subjekty, ktoré zvyčajne pôsobia ako agregátori menších projektov, s cieľom rozvoja administratívnej a operačnej kapacity na účely účinného preverovania, výberu, priorizácie, monitorovania alebo inej koordinácie viacerých čiastkových projektov;

iii) **„nepriama“ poradenská podpora** pre konečných prijímateľov sprostredkovaných alebo rámcových úverov poskytovaná prostredníctvom štandardizovaných podporných balíkov zameraných na zlepšenie spoľahlivosti návrhov a ich súladu s platnými úverovými politikami;

iv) **poradenstvo v oblasti vývoja na trhu** na úrovni členských štátov s cieľom určiť potenciálny dopyt po podpore z úverového nástroja pre verejný sektor a stanoviť, či sú dostupné finančné produkty v rámci tohto nástroja vhodné;

v) **preverovanie, vymedzenie rozsahu a šírenie** s cieľom podporovať využívanie nástroja, určovať a priorizovať vhodné projekty a poskytovať všeobecné usmernenia k podávaniu žiadostí o grant z úverového nástroja pre verejný sektor.

Súčasne so službami, ktoré ponúka EIB prostredníctvom Poradenského centra InvestEU, sa na žiadosť Česka, Grécka a Slovenska začali poskytovať aj konzultačné služby, ktorých cieľom je zvýšiť informovanosť o úverovom nástroji pre verejný sektor a určiť a vypracovať návrhy projektov. Technickú pomoc Česku poskytla Komisia a podpora Slovensku sa uskutočňuje v rámci Nástroja technickej podpory[26]. V rámci obidvoch zmlúv sa poskytuje široký okruh služieb, a to okrem iného v oblasti zvyšovania informovanosti, mobilizácie potenciálnych prijímateľov v regiónoch plánov spravodlivej transformácie územia, ako aj preverovania projektových zámerov.

Grécko využíva širšiu podporu v rámci Nástroja technickej podpory na vykonávanie všetkých troch pilierov Mechanizmu spravodlivej transformácie. Grécko okrem toho požiadalo o podporu dostupnú v rámci programu JTP Groundwork[27] na účely určenia projektov a následnú prípravu návrhov projektov, ktoré sa predložia na financovanie z úverového nástroja pre verejný sektor v regióne Peloponézskeho polostrova.

Komisia a EIB sa zúčastňujú na monitorovaní vykonávania konzultačných úloh, aby zabezpečili ich komplementárnosť s inými poradenskými činnosťami v prijímateľských členských štátoch.

5. ĎALŠIE KROKY

Druhá výzva na predkladanie návrhov bude vyhlásená v druhej polovici roka 2025 v súlade s nariadením o úverovom nástroji pre verejný sektor. Prípravné práce potrebné na uverejnenie výzvy sa začali začiatkom roka 2025. Komisia predpokladá tri termíny na predkladanie návrhov v roku 2026, pričom posledný z nich sa uskutoční vo februári 2027, aby bol do konca roka 2028 dostatok času na podpísanie všetkých dohôd o grante.

[26] Nástroj technickej podpory (TSI) (europa.eu).
[27] Inforegio – Fond na spravodlivú transformáciu (europa.eu).

Komisia bude v koordinácii s agentúrou CINEA a EIB zlepšovať informovanosť o úverovom nástroji pre verejný sektor, aby sa zabezpečilo, že potenciálni žiadatelia rozumejú tomu, čo ponúka, a dokážu požiadať o podporu. Čoskoro po uverejnení druhej výzvy sa uskutoční informačný deň.

EIB bude v rámci svojho mandátu Poradenského centra InvestEU naďalej vykonávať úverový nástroj pre verejný sektor prostredníctvom identifikovania a preverovania potenciálnych projektov, poskytovania poradenskej podpory predkladateľom projektov a príslušným orgánom, ako aj prostredníctvom špecializovaných stretnutí a podujatí na úrovni EÚ, celoštátnej a regionálnej úrovni.

6. ZÁVERY

Úverový nástroj pre verejný sektor je nástrojom, ktorého cieľom je to, aby sa transformácia na klimaticky neutrálne hospodárstvo uskutočnila spravodlivým a sociálne udržateľným spôsobom, keďže verejný sektor zohráva kľúčovú úlohu pri riešení zlyhaní trhu. Pomerne nedávnym prijatím plánov spravodlivej transformácie územia v kombinácii s práve prebiehajúcim strednodobým preskúmaním politiky súdržnosti (vrátane plánov spravodlivej transformácie územia) sa podporuje trvalá relevantnosť úverového nástroja pre verejný sektor na uspokojenie súčasných potrieb regiónov, ktoré sú najviac ovplyvnené zelenou transformáciou.

Vďaka širokému spektru odvetví, ktoré možno úverovým nástrojom pre verejný sektor podporovať, je tento nástroj relevantný pre dosiahnutie cieľov Únie v oblasti klímy do roku 2030 a cieľa klimatickej neutrality v Únii do roku 2050, pričom sa zabezpečuje, aby sa na nikoho a na žiadny región nezabudlo, čo sa potvrdilo v hodnotení.

Od vyhlásenia prvej výzvy na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor uplynuli takmer tri roky a predkladá sa čoraz viac návrhov projektov, pričom vo fáze prípravy sa nachádza ešte viac potenciálnych projektov. Okrem toho, ako to dokazujú niektoré už schválené projekty, koncepciou úverového nástroja pre verejný sektor možno riešiť aj niektoré nové politické priority novej Komisie, ako napríklad riešenie krízy bývania. Väčšina vybraných projektov navyše priamo prispieva k cieľom Únie v oblasti klímy a energetiky tým, že pomáha znižovať emisie CO_2.

Hodnotiaci výbor pre úverový nástroj pre verejný sektor vybral do 31. júla 2025 návrhy projektov s odhadovanou výškou grantov približne 225 miliónov EUR. Podpísalo sa celkovo desať dohôd o grante a začali sa realizovať súvisiace projekty.

Komisia bude v spolupráci s agentúrou CINEA a EIB pokračovať v práci na dosiahnutí plného potenciálu úverového nástroja pre verejný sektor počas druhej výzvy, ktorá sa skončí v roku 2027, pričom sa bude zaoberať aj zisteniami z hodnotenia.